

Fullmäktige 16.11.2020 § 159

§ 159

Motion om planering av röstningsställena i kommunalvalet 2021 i samarbete med de unga

Beredning och upplysningar:
Pirkanniemi Risto

fornamn.efternamn@esbo.fi
Växel 09 816 21

Förslag

Stadsstyrelsen

Fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på ledamot Ekim Özdemirs och Tiina Elos m.fl. motion 18.5.2020 om planering av röstningsställena i kommunalvalet 2021 i samarbete med de unga och konstaterar att motionen är slutbehandlad.

Behandling

Özdemir lämnade understödd av Tiina Elo följande förslag till hemställen:

”Fullmäktige hemställer att staden i fortsättningen ska höra de unga vid planeringen av röstningsställena, så att de ungas synpunkter kan beaktas vid beredningen inom ramen för justitieministeriets anvisningar.”

Efter avslutad diskussion konstaterade ordföranden att stadsstyrelsens förslag hade godkänts enhälligt.

Ordföranden frågade om Özdemirs förslag till hemställen kan godkännas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig förslaget, konstaterade ordföranden att fullmäktige hade godkänt det enhälligt.

Beslut

Fullmäktige:
Stadsstyrelsens förslag godkändes enhälligt.

Dessutom godkändes följande hemställen:

Fullmäktige hemställer att staden i fortsättningen ska höra de unga vid planeringen av röstningsställena, så att de ungas synpunkter kan beaktas vid beredningen inom ramen för justitieministeriets anvisningar.

Redogörelse

Bordlagt 14.9.2020 och 19.10.2020.

Ekim Özdemir och Tiina Elo samt 27 andra ledamöter lämnade 18.5.2020 en motion där de föreslår att röstningsställena i kommunalvalet 2021 vid förhandsröstning och på valdagen planeras tillsammans med de unga och att man tillsammans med de unga också överväger andra sätt att öka de ungas röstningsaktivitet.

Vallagens bestämmelser om röstningsställen

Enligt 9 § i vallagen beslutar kommunstyrelsen om antalet allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet och hur de placeras i kommunen. Varje kommun ska ha minst ett förhandsröstningsställe, om inte något annat följer av särskilda skäl. De allmänna förhandsröstningsställena bestäms separat för respektive val.

Enligt 8 § i vallagen bildar en kommun ett röstningsområde, om det inte är nödvändigt att dela in den i flera röstningsområden. I vallagen finns inga närmare bestämmelser om röstningsområdenas storlek eller invånarantal. Fullmäktige beslutar om röstningsområdena. Varje röstningsområde har ett röstningsställe på valdagen som bestämts genom beslut av kommunstyrelsen. På valdagen kan den som röstar rösta endast på röstningsstället i det röstningsområde som har antecknats för hen i rösträttsregistret.

Justitieministeriets anvisningar om förhandsröstningsställena

Justitieministeriet ger utöver vallagen närmare anvisningar om hur förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen ska utses. Justitieministeriet har i sina tidigare anvisningar konstaterat vilka frågor kommunerna särskilt ska ägna uppmärksamhet åt när de bestämmer om de allmänna förhandsröstningsställena.

Allmänna principer för röstningsställena

Justitieministeriet har konstaterat att kommunen ska se till att det i kommunen finns tillräckligt med allmänna förhandsröstningsställen i förhållande till antalet röstberättigade i kommunen, för att förhandsröstning ska vara så lätt och snabbt som möjligt för dem som röstar.

Förhandsröstningsställena ska placeras på sådana platser som väljarna känner till och som de lätt hittar till. Ett bra sätt är att placera förhandsröstningsställena på platser där väljarna också annars rör sig. Det ska dock ordnas vederbörliga förhandsröstningsmöjligheter också för dem som bor utanför tätorterna.

Förhandsröstningsstället ska till sina ideella och ekonomiska kopplingar vara så neutralt som möjligt, så att så många väljare som möjligt gärna kommer dit.

Ett allmänt förhandsröstningsställe får inte placeras på en plats som alla röstberättigade inte har tillträde till. Sådana platser kan vara till exempel garnisonsområden.

Uppmärksamhet ska ägnas åt att också rörelsehandikappade och andra rörelsehindrade har möjlighet att förhandsrösta. I den mån det är möjligt ska man försöka reservera parkeringsplatser för fortskaffningsmedel som används av personer med funktionsnedsättning i omedelbar närhet av förhandsröstningsstället och ordna assistans för dem både utanför och inne på röstningsstället. Eventuella trösklar och trappor på röstningsstället ska

förses med till exempel ramper så att den som använder rollator eller eldriven rullstol utan hinder kan ta sig in i röstningslokalen.

För personer som använder rullstol ska det också finnas ett valbås där rullstolen ryms in eller ett flyttbart skrivunderlag med ett skydd som placeras på bordet och som gör det möjligt för väljaren att fylla i sin röstsedel utan att andra ser.

Förhandsröstningsstället ska både i fråga om lokaler och läge vara lämpligt för sitt ändamål också med tanke på upprätthållandet av ordningen. I 56 § 1 mom. i vallagen finns bestämmelser om ordningen på förhandsröstningsstället och om det så kallade förbudet mot valreklam i anslutning till den. Av praktiska skäl kan omfattningen av förbudet mot valreklam vid vissa förhandsröstningsställen vara mera avgränsad än vid ett röstningsställe på valdagen i allmänhet.

Om förhandsröstningsstället inrättas till exempel i ett köpcentrum, ska den kommunala centralvalnämnden vid behov på förhand kontakta köpcentrets ledning och försäkra sig om att förhandsröstningen beaktas på ett behörigt sätt i köpcentrets övriga verksamhet. Då kan ett minimikrav för omfattningen av förbudet mot valreklam anses vara att valkampanjer och valreklam inte får synas eller höras till förhandsröstningsstället eller till dess ytterdörr/ingång.

Tillräckligt med utrymme och valförrättare

Förhandsröstningslokalen ska vara tillräckligt stor för att röstningen ska kunna ordnas smidigt och tillförlitligt, det vill säga så att väljarens valhemlighet, valfrihet och en störningsfri röstning tryggas (56 § 2 mom. i vallagen).

I lokalen ska det kunna placeras ett behövligt antal platser där väljarens identitet kontrolleras, röstsedeln ges och röstningen tas emot. Lokalen ska vara dimensionerad och ordnad så att det uppstår så lite rusning och köer som möjligt.

Ofta uppstår rusning på grund av att förhandsröstningsstället är placerat i en lokal där det ryms för få valbås och mottagningsplatser för röstningen och/eller på grund av att det av andra orsaker finns för få valförrättare vid mottagningsplatserna för röstningen.

Vid förhandsröstningen är det i allmänhet inte väljarens besök i valbåset som är tidskrävande, utan det som sker efteråt hos valförrättaren (valförrättaren stämplar röstsedeln, sluter röstsedeln i valkuvertet, upprättar och undertecknar ett följbrev, sluter valkuvertet och följbrevet i ett följekuvert samt antecknar i rösträttsregistret att väljaren har röstat).

Kommunerna ska därför se till att det finns tillräckligt med mottagningsplatser. Detta innebär i praktiken att det på förhandsröstningsstället ska finnas tillräckligt med personal och att förhandsröstningsstället ska placeras i en tillräckligt stor lokal för att röstningsproceduren ska gå så snabbt och enkelt som möjligt ur väljarens synvinkel.

Brandsäkerhet

Förhandsröstningsstället ska placeras i byggnaden så att utrymningsvägarna i byggnaden hålls tillgängliga. Skyltar för utrymningsvägar får inte täckas. Det är skäl att vid behov på förhand kontrollera med den lokala räddningsmyndigheten att arrangemangen är ändamålsenliga.

Förhandsröstningsställets öppetdagar och öppettider

Enligt 47 § i vallagen är ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet öppet för förhandsröstning alla dagar under förhandsröstningsperioden, om inte något annat av särskilda skäl bestäms genom beslut av kommunstyrelsen. Ett särskilt skäl kan närmast vara det låga antalet väljare i ett område eller i en tätort i kommunen. I varje kommun ska det dock finnas minst ett sådant förhandsröstningsställe som är öppet varje dag under förhandsröstningsperioden. Utöver ett sådant förhandsröstningsställe är det möjligt att i kommunens olika områden inrätta förhandsröstningsställen som är öppna mindre än sju dagar.

Enligt 48 § i vallagen bestämmer kommunstyrelsen också om förhandsröstningsställets dagliga öppettider, dock så att förhandsröstningsstället inte får vara öppet på vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 eller på lördagar och söndagar före klockan 9 eller efter klockan 18. En god praxis är att det allmänna förhandsröstningsstället hålls öppet fram till klockan 20 åtminstone de två sista dagarna av förhandsröstningsperioden.

Så permanenta förhandsröstningsställen som möjligt

Det skulle vara bra om förhandsröstningsställena var samma vid varje val. På detta sätt främjas det att väljarna vet var röstningsstället finns. Nedläggning eller flyttning av röstningsställen eller ändring av de etablerade öppettiderna utan tvingande skäl kan leda till osäkerhet bland väljarna.

Effektiv information

Kommunen ska effektivt informera om de allmänna förhandsröstningsställena i kommunens område och om deras öppettider. I praktiken kan det skötas genom kungörelser, publicering av uppgifter på kommunens webbplats, reklamskyltar längs vägarna, tidningsannonser, tidningsartiklar, meddelanden som delas ut till hemmen, kommunens webbplats osv. En förteckning över förhandsröstningsställena och deras öppettider ska skickas till lokala medier.

Tydlig skyltning till röstningslokalen

Skytningen till förhandsröstningsstället ska ordnas tydligt till exempel med vägvisare och skyltar. I synnerhet när förhandsröstningsstället finns i en sådan lokal i vars närhet eller omgivning det finns mycket annan verksamhet (till exempel i ett köpcentrum), ska man ägna uppmärksamhet åt tydlig skyltning.

Justitieministeriets anvisningar om röstningsställena på valdagen

När kommunen bestämmer röstningsställena för valdagen ska den enligt justitieministeriets anvisningar ägna uppmärksamhet åt följande:

- Röstningsstället ska i regel finnas inom röstningsområdet, men av särskilda skäl kan det placeras utanför röstningsområdet eller till och med utanför kommunen, om det inte medför oskäligen olägenheter för väljarna.
- Riksdagens justitieombudsman ansåg i sitt avgörande 3.3.1999 (dnr 2009/4/96) att man vid bedömning av lämpligheten av en lokal som används som röstningsställe på valdagen också bör beakta lokalens ideella karaktär och användningsändamål. Med tanke på medborgarnas jämlikhet och den offentliga maktens neutralitet ska vallokaler vara så

neutrala som möjligt i fråga om ideella kopplingar. Riksdagens biträdande justitieombudsman konstaterade i sitt avgörande 30.10.2013 (dnr 4607/4/12) att ett korrekt genomförande av demokratin förutsätter att väljarna på valdagen kan utöva sin rösträtt i en så neutral lokal som möjligt. Vem som äger röstningslokalen ska dock inte ha stor betydelse. En viktigare utgångspunkt ska vara lokalens lämplighet med tanke på dess användningsändamål och utrustning;

- Utöver det egentliga röstningsrummet ska det finnas ett ställe där man kan vänta. Om ett separat väntrum inte står till förfogande, ska det finnas ett särskilt ställe bredvid röstningsrummet som avskiljs på ett lämpligt sätt så att väljarna direkt kan förflytta sig till röstningsrummet. Det här stället ska kunna stängas så att tillträde till det förhindras för andra än dem som anlänt före klockan 20.

Förhandsröstningsställena i Esbo

Enligt justitieministeriets anvisningar ska de allmänna röstningsställena vara sådana att så många som möjligt gärna röstar där och alla röstberättigade bör ha rätt att rösta där. De allmänna röstningsställena kan inte riktas till vissa grupper, utan de ska vara tillgängliga för alla.

Röstningsställena ska vara tillgängliga och neutrala lokaler som är tillräckligt stora och trygga för att röstningen ska kunna genomföras med beaktande av de allmänna principerna för val, såsom bevarandet av valhemligheten utan större rusningar och störningar.

I Esbo har man strävat efter att placera förhandsröstningsställena på sådana platser där väljarna också annars rör sig, såsom i anslutning till köpcentrum och på bibliotek. Målet har varit att ordna röstningarna i lokaler som staden besitter, men också andra lokaler har ställts till förfogande.

I och med att postkontorsnätet har blivit mindre har antalet lämpliga förhandsröstningsställena minskat under 2000- och 2010-talen. Tidigare ordnades i praktiken alla förhandsröstningar på postkontor i Finland.

Förhandsröstningsställena i Esbo har under de senaste åren varit posten i Hagalund, Mattby servicepunkt, Alberga servicepunkt, Esbovikens servicepunkt, Kalajärvi servicepunkt, Esbo centrums servicepunkt, Olars Prisma, Leva och bo-seniorcentralen i Sökö, Harald Herlin-lärcentret på Aalto-universitetet, Gröndals bibliotek och Köklax bibliotek. Avsikten är att i det kommande valet ersätta posten i Hagalund med Hagalunds servicepunkt, som är belägen i köpcentret Ainoa.

Utöver förhandsröstningsställena i Esbo kan väljaren under förhandsröstningstiden rösta vid alla allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet och utomlands. Dessutom kan de som vistas utomlands rösta per brev på vissa villkor.

Det är naturligtast att placera förhandsröstningsställena på platser där Esbo stad har egen verksamhet sedan tidigare, såsom i anslutning till servicepunkter och bibliotek. Personalen vid förhandsröstningsställena rekryteras dock huvudsakligen för förhandsröstning, eftersom den befintliga personalen endast kan användas i begränsad omfattning.

Röstningsplatserna på valdagen i Esbo

Varje röstningsområde har endast ett röstningsställe på valdagen. I praktiken fungerar en skola i området som röstningsställe på valdagen. Samma skola

kan också fungera som röstningsställe för flera röstningsområden i områden där det är ändamålsenligt.

Röstningsstället på valdagen ska vara tillräckligt stort för att större rusningar inte ska uppstå. Röstningsstället ska vara fritt från annan verksamhet för att röstningen på valdagen och den preliminära rösträkningen ska kunna genomföras tryggt, säkert och utan utomstående störningar.

Att öka de ungas röstningsaktivitet

Staden har endast en begränsad möjlighet att påverka de ungas röstningsaktivitet genom att välja röstningsställen tillsammans med de unga. De allmänna förhandsröstningsställena ska följa justitieministeriets anvisningar och lämpa sig för alla väljare enligt samma principer.

Justitieministeriet har gett anvisningar om att man ska ägna särskild uppmärksamhet åt röstningsställets tillgänglighet. Förhandsröstningsställena i Esbo finns vid de servicepunkter som är placerade i anslutning till köpcentrum eller på röstningsställen som inrättats för valet samt på bibliotek. Röstningsställena i fråga är sådana där unga och även andra människor normalt rör sig.

På valdagen kan det inom röstningsområdet finnas endast ett röstningsställe, som vanligen är en skola som lämpar sig för röstning. Det är svårt att välja ett röstningsställe för valdagen som lämpar sig för alla bättre än en skola.

Valet förrättas på ett mycket traditionellt sätt i Finland utan att digitalisering utnyttjas nämnvärt. De ungas röstningsaktivitet kan eventuellt påverkas genom att man utvecklar nya röstningsmetoder, såsom röstning på webben, om möjligt.

Röstningsaktiviteten varierar avsevärt från val till val, såsom också röstningsaktiviteten bland de unga. Vid presidentval och riksdagsval är röstningsaktiviteten vanligen 77–80 procent i Esbo. Röstningsaktiviteten som helhet kan inte anses vara dåligt. Vid kommunalval är röstningsaktiviteten cirka 60 procent och vid val till Europaparlamentet är röstningsaktiviteten vanligen 51–53 procent. Röstningsaktiviteten i alla åldersgrupper varierar från val till val om röstningsställena är etablerade.

Vid alla val erbjuder centralvalnämnden arbete för tiotals unga. Genom att erbjuda valarbete gör Esbo och centralvalnämnden valet mer bekant för de unga.

Esbo stad anser att det är viktigt att förbättra de ungas röstningsaktivitet. Som en del av utvecklingsprogrammet Invånarna deltar stöds förbättrandet av de ungas röstningsaktivitet i samarbete med bland annat ungdomstjänsterna. Samarbete bedrivs med ungdomsfullmäktige, skolor, läroanstalter och andra ändamålsenliga aktörer för att hitta nya sätt att öka de ungas röstningsaktivitet. Ett ytterligare mål är att förbättra uppföljningen av hur röstningsaktiviteten utvecklas enligt olika åldersgrupper och modersmål samt enligt bostadsområde.

Tidigare beslut

Stadsstyrelsen 31.8.2020 § 263

Förslag Stadsdirektör

Jukka Mäkelä

Stadsstyrelsen föreslår att fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på ledamot Ekim Özdemirs och Tiina Elos m.fl. motion 18.5.2020 om planering av röstningsställena i kommunalvalet 2021 i samarbete med de unga och konstaterar att motionen är slutbehandlad.

Beslut

Stadsstyrelsen:

Föredragandens förslag godkändes enhälligt.

Fullmäktige 14.9.2020 § 137

Förslag

Stadsstyrelsen

Fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på ledamot Ekim Özdemirs och Tiina Elos m.fl. motion 18.5.2020 om planering av röstningsställena i kommunalvalet 2021 i samarbete med de unga och konstaterar att motionen är slutbehandlad.

Behandling

Özdemir föreslog understödd av ordförande Mykkänen att ärendet bordläggs.

Efter avslutad diskussion om bordläggning frågade ordföranden om ärendet kan bordläggas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig förslaget om bordläggning, konstaterade ordföranden att det hade godkänts enhälligt.

Beslut

Fullmäktige:
Ärendet bordlades enhälligt.

Fullmäktige 19.10.2020 § 149

Förslag

Stadsstyrelsen

Fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på ledamot Ekim Özdemirs och Tiina Elos m.fl. motion 18.5.2020 om planering av röstningsställena i kommunalvalet 2021 i samarbete med de unga och konstaterar att motionen är slutbehandlad.

Behandling

Ordförande Mykkänen föreslog understödd av Uotila att ärendet bordläggs.

Efter avslutad diskussion om bordläggning frågade ordföranden om ärendet kan bordläggas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig förslaget om bordläggning, konstaterade ordföranden att det hade godkänts enhälligt.

Beslut

Fullmäktige:
Ärendet bordlades enhälligt.

Beslutshistoria